

Lo desbarcament mancat de la baia d'Arcaishon

A la debuta del mes de mars de 1961, mentre que París sortís dapasset d'un invèrn pòirit de mai, un raionet de solelh trauca la vitra d'un fenestron, al tresen estatge d'un ostal grand, 2 carrièra Gabriel dins lo Uèiten arondissament de la nòstra capitalassa : l'ambassada dels Estats-Units. Doçamenton, lo solelh se pausa sus un burèu ont esclaira un parelh de dorsiers barrats amb la mencion "subresecret".

Darrièr lo burèu : John Walter Cuningam, oficièr de la CIA en pòste a París. Malgrat lo frescor que renha dins lo membre (lo radiator a pétròli es en carafa), sa camisa es tota pegada de susor. La color roginassa de sa clòsca pòt pas enganar degun : l'òme es a prenne lo bulh.

D'effiech, los dos rapòrts que ven d'acabar de legir son explosius... Lo primier pòrta sus l'estat de l'armada francesa, alara en plena guèrra d'Argèria. Un tablèu gaire famós : la leialtat de la Granda Muda devers la Republica comença de se fendisclar. De sòrga segura, lo rapòrt descriu los preparatius d'un putch en Argièr : mantuns generals e la magèr part des oficièrs superiors son prestes. La poblacion europenca mancarà pas de los sostenir. Se l'Argèria francesa cabusa dins la rebelion, l'ipotèsi d'una guèrra civila, esandida a la metropòli, es mai que probabla !

Lo segond rapòrt descriu l'ambient que renha a la cima del poder francés. Lo General De Gaulle passa lo sant clame del jorn dins son liech, fenestras barradas, e la nuèch erra sens repaus lo long dels coreadors de l'Elisèu. An fach venir lo mètge, qu'a diagnosticat un estat depresiù prigond e un psoriasis avançat. La causa de tot aquò : Ivòna a quitat l'ostal ! Fasia de setmanas que los plafons daurats resonavan de garolhas quotidianas, èla li fasent repròchi d'ambandonar la grandor de França amb sa politica fumosa d'autodeterminacion (ton "vos ai comprés", é, m'as comprés !), èl li demandant de se mainar primièr de sos devers de femna e de maire. Ivòna a plegat los afars e se dís que seriá partida amb un joine luoctenant de gendarmariá republicana. Lo General es ara pas mai qu'una ombra. França sap pas encara que i a pas pus degun que la governe...

J.W. Cunigam aganta un tròç del drapèu american que pendoleja darrièr son burèu, se seca la cara e buffa lentament. Davant èl, dins un quadre, lo président Kennedy l'agacha

afectuosament. J.W. sarra los uèlhs puèi aganta sa maquina d'escruiure e ataca lo rappòrt de sintèsi : *Dest. : Allan Dulles, capolièr de la CIA, 2430 E Street, Washington DC...*

* * *

...França, emai tota Euròpa occidentala e donca tamben la resta del monde liure son a mand de s'esfondrar. Tancat dins son cadieràs, Allan Dulles acaba lo rappòrt e fronzís las ussas. La politica francesa, aquò te li balha un mal de tèsta...

Un mormolh : "Son d'entresenhas fòrça preocupantas..." Dulles leva lo nas. Amb la moquetassa qu'estofa cada pas, l'a pas ausit venir aquel d'aquí : son ajunt William Colby. Lo tipe ten un dorsier espès. "Avèm tamben recebut un plan que tomba plan, se permetesetz..."

Dulles dobris lo dorsier e ne tira una carta. Una nòta precisa lo calendari de las operacions :

Jorn J : desbarcament del còrps expedicionari en baia d'Arcaishon

J+1 : presa d'Arcaishon.

J+2 : traucatge cap a Bordèu.

J+2 a J+4 : combats e presa de Bordèu.

J+5 a J+10 : correguda cap a Tolosa.

J+11: dintrada triomfala del còrps expedicionari dins Tolosa. Establissament del govèrnament provisòri.

J+12 a J+20 : La crotz mondina e la banièra estelada flotan sus la ciutat de Carcassona. Conquista de Besièrs, Montpelhièr e Nima. Las Fòrças Occitanas Liures davalan del Massiu Setentrional e percaçan las tropas d'ocupacion.

J+22 : liberacion de Lemòtge per las F.O.L.

J+20 a J+25 : moviment virant per prenne Clarumont d'Auvernhe. Jonccion amb las F.O.L.

J+30 : liberacion de Niça.

J+20 a J+40: reduccion de la pòcha de Marselha, fugida de çò restant de las tropas d'ocupacion per la mar. Proclamacion de l'independéncia d'Occitània.

Allan Dulles demòra pensiu. Es benlèu temps de'n acabar amb aqueles *froggies* que jamai son pas estats d'aliats fisables, abans que los russes n'aprofiechen ! "Oxi ta qué ?" çò demanda.

- Occitània, li respond Colby.

- E qual es l'autor d'aquò ?

- Un cert Francés Fontan, ara refugiat en Itàlia. Segon èl, a pauc près 200.000 aderents clandestins del Partit Nacional Occitan son prestes per prenne las armas. Voletz que faguem de verificacions ?

Dulles chifra un momenton. Un capolièr de la CIA dèu saupre prenne las bònas decisions sens trantalhar... Truca lo dorsièr amb lo ponh : "Cal primièr retrobar aquel Fontan. E lèu !"

* * *

John Walter Cuningam dubrís la portièra de la Fiat 500 logada la velha a Cuneo, se trai penosament de l'espaci comprés entre lo volant e lo sèti e pausa lo pè dins un fangàs de fems e de nèu fonduda. Cerca un endrech sec per pausar l'autre pè, ne troba pas e lo pausa a costat. A man esquèra, al dessus de la nèbla blava qu'amaga la Val Varacha, las Alps enevadas brillhon jol solelh primadièr. A man dreita, qualques ostals dels teches de lausa negra s'arrapan al travèrs.

L'òme se sarra prudentament del primièr ostal. Un tesson dels uèlhs blaus lo finta d'un biais interrogatiu : Cuningam es vestit coma un toriste american, amb una camisa hawaïana jauna e vèrda, de cauças blancas e de solièrs qu'eran blancs tamben tot escàs. Lo tesson rondina, çò que fa sortir d'una establa una vielha tota desbigossada.

- "Cerqui lo sénher Fontan", dís Cunigam. Aquò fa detz còps almens que prononça aquela frasa aquel jorn.

La vielha mòstra un ostal amb lo menton e se'n tòrna dins l'estable. Jos l'agach del tesson, Cuningam va se tancar davans una pòrta pichòta. Ara, a los solièrs completament fotuts. Tusta. Una votz flaca respond : « dintratz... »

Puja la pòrta. Li cal un brièu per percebre, al fond d'una pèça nègra, al canton de la chaminèia, entopinat dins una flaçada, un omenet magre e palle.

- "Cerqui lo sénher Fontan", dís Cunigam un còp de mai.

- "Soi ieu", respond l'òme.

- "Monsur Fontan, *we need you* !"

* * *

Una setmana aprèp, lo matin del 31 de mars 1961, a cabalon sus una muola grisa, Francés Fontan trascòla lo pòrt Anhèl e daissa Itàlia enrè per se'n tornar en França. Una sola nacion de cada costat, nacion que serà lèu reunida, çò pensa esmogut. Dins la valisa estacada a la sèla cabisson qualques vestits, una flaçada, cent francs novèls en bilhets de cinq, de papièrs d'identitat al nom de "*Felix Costesoulane, né en 1929 à Sérignan, Hérault*", de racions de la US Army, una capsula de cianure, un pichòt emetor radio e un bilhet de trin Ambrun-Arcaishon.

Lo subrelendeman, Fontan arriba a Ambrun, daissa la muola à un maquinhon per 17 francs e prend lo camin de la garra SNCF. Es aital que comença una odisseia eroica, una epopeia completament despenchenada, quicòm fòl que degun a pas pus jamai daussat far :

La traversada d'Occitània d'est en oest amb lo camin de fèrre !

* * *

Lo trin que dintra en gara d'Ambrun porta una pancarta marcada "Valença". Fontan monta dedins e se seita prèp la fenestra : "*è pericoloso sporgersi !*"

Chòrjas, Gap, Vèina... De monde montan, d'autres davalan. Luc-de-Diès, Diá, Salhans... Lo solelh colcant lusís dins Droma. Crest, Livron, Valença. "Valença, Valença, tot lo monde davalan !". Fontan se desrevelha subran, aganta la valisa e se retroba sul cai de gara. Dins lo hall, la pendula pica 10 oras del vèspre. Lo trin de Tolosa arribarà matin. Lo Francés se cerca un caire per acabar la nuèch e s'aconsomís lo cap sus sa valisa.

A 5 oras vint, lo trin de Tolosa s'avia. Livron, Monteleimar, Donzera... L'auga malva se pausa sus las colinas d'Ardecha, Ròse es prigond coma la mar. Peiralata, Bolena, Aurenja... Ventorn s'empren e blanqueja. Bedaridas, Avinhon, Tarascon. Lo trin se tanca en plena campanha.

Un tipe ventrut qu'es montat a Avinhon n'aprofiecha per començar la discussa. Fontan respond pas, ça que la lo tipe a bona lenga e de parlar solet aquò te l'embarassa pas. Los comunistas, lo govern, los fellagàs, los clapassièrs (el es de Nimes), aqueles fenhantasses de caminòts, los

russes e los americans : tot lo monde i passan. Barjaca que barjacaràs, sembla que pas ren poiriá l'arrestar. Al cap d'una ora, lo controlor avisa que la linha estant copada, lo trin es desviat sus Arle. Lo trin s'avia tornar. Lo ventrut es segur qu'es un attentat del FLN. Fontan n'a lo cap comól, de davaladar en Arle es un solaç.

Pasmens, sul cai, de gendarmas patrolhan amb lo MAT49 en bandolièra. Fontan se revira, cerca un escap. Un autre trin es a mand de partir. Monta dins la primièra veitura del rapid de Lion.

Avinhon, Monteleimar, Valença... Lo calabrun enrogís Vercòrs, Ròse es nègre coma lo fons d'un potz. Passat Tin, lo trin daissa Occitània. Vienne, Lion... Dins la gara de Peyrache, Fontan se cerca un caire per dormir. L'endeman monta dins lo trin del Puèi-de-Velai. Passat Sant-Esteve, la linha es copada pels carbonièrs de La Ricamarie que protestan contra las barraduras de minas. Fontan davala e camina lo long del camin de fèrre que seguís la Val d'Ondaine fins a Firminy, puèi contunha a pè cap a Sant-Ferreòl-d'Aurore e aital tòrna dins Occitània. A Monistròl, se jai sus un banc, aganit, en sarrant sa valisa.

- "Pechaire, vas crebar de freid ! L'eivern es pas incara fenit aiçai, malaürós!"

Dubrís l'ueilh. Una femna es clinada sus el, la mina inquieta. Fontan se quilha. Un vent canin li pertusa la vèsta. La gara es de l'autre costat de la carrièra. Aganta la valisa.

Briude, Suire, Clarfont... A Clarfont d'Auvergne, lo Francés se bota en cerca d'una ostalariá. Un baloard, una plaça... Davant el, un òme camina amb lo pas trantalhant de l'ibronha, bretoneja. *Ai perduda la mia guèrra...* Fontan se sarra. *Blanc de dòl es ma color...* Subran l'òme se vira. Sa cara es palla, son agach es intens, nègre, ironic. Fontan recula, brandis las mans, s'escapa. Se'n torna a la gara.

* * *

Arcaishon, enfin ! L'òme que davala de la miquelina de Bordèu escapa un riset aganit. Dempuèi qu'a daissat Ambrun, fa mai d'una setmana, a prés un trin aprèp l'autre gaireben sens dormir. Ten una brava caganha a fòrça de manjar pas que de racions de l'armada estat-unisenca, e comença de se pensar qu'auriá benlèu melhor fach d'anar veire los russes. Per acabar lo viatge, de Clarfont a Bordèu, es estat fòrçat de prenne una correspondéncia a la gara d'Austerlitz. Atal a poscut vérificar la règla d'aur que vòl que, d'un punt d'Occitània a

un autre, lo camin mai cort passa per París. Aquò rai : lo futur malhum ferroviari occitan partirà de Severac-lo-Castel.

Se met en cerca de l'Ostalariá de la Platja, ont es estada reservada una cambra al nom de Felix Costesoulane. Tanlèu barrada la pòrta, se seita sul liech, tira la pichòta radió de la valisa, fa virar la manivèla e parla dins lo micró :

- "Atencion atencion... Un messatge d'Occitània Liure. Doman, la grand tremparà la bugada dins la baia d'Arcaishon. O repetissi : doman, la grand tremparà la bugada dins la baia d'Arcaishon..."

Al meteis moment, al bèl mitan de l'Atlantic, l'amiral Mc Kenzy se ten sul pont del pòrta-avion USS Lincoln. Sos galons lusisson al solelh colcant, son agach blau se perdis dins l'estremal que flambeja. A l'entorn, la IVE flòta de l'US Navy vòga suavament. Espectacle dels remirables ! Tot es prèst per un desbarcament de tria. Mc Kenzy espera pas pus qu'una darrièra entresenha : quora ? E subretot : ont ?

- "Amiral, Amiral !" Mc Kenzy se vira e prend la fuelha que li porgis lo luocntenent. "Avèm recebut lo messatge, Amiral ! *The grandmother will do the laundry tomorrow...*

- Doman ? Fòrça plan ! *But where ?*

- Dins la *Baya de los Cochinos* !"

Mespresa tarribla ! Era marrida la ligason radiò ? Aquò o sauprem pas jamai ! La cara del monde n'es cambiada. En plaça d'Occitània, l'USS Lincoln e tota la IVE flòta de l'US Navy se viran cap a Cubà...

Cronologia del mes d'abrieu 1961 :

17 d'abrieu : desbarcament de la Baia dels Tessions.

19 d'abrieu : las tropas americanas son garçadas a la mar. L'operacion es una cagada. Fidel Castro cabussa dins lo camp sovetic.

20 d'abrieu : Sus la platja d'Arcaishon, Fontan n'a son pro d'esperar de bada. Tòrna a l'ostalariá.

21 d'abrieu : putch dels generals en Algièr.

23 d'abriu : lo general De Gaulle condemna lo “quarteron de generals en retirada” e s'atribuís los plenhs poders.

24 d'abriu : los generals sediciosos se rendan. Lo bèl Charles manda una letra a Ivòna : « L'armada m'es demorada fisela. E tu ? »

25 d'abriu : Ivòna s'entorna a l'Elisèu .

26 d'abriu : Fontan s'entorna a la gara d'Arcaishon.

Tancat sus un banc de la gara, Francés Fontan espera lo trin de Bordèu. Es completament desesperat. Li cal faire lo viatge del retorn cap a las Valadas, e pasmens... Dins sa man, vira e revira la capsula de cianura. Es a mand de l'avaluar quand entrevei una patrolha de gendarmas amb un bergièr allemand. Sens chifrar mai, Fontan monta dins lo primièr trin, lo de Baiona. La capsula demòra sul banc. Quand la patrolha passa, lo can l'engolís. Fin finala, serà l'unica victima del desbarcament mancat de la baia d'Arcaishon.